

Ako žijú včely, tak žijú aj ľudia

Do štyroch rokov po tom, čo uhynie posledná včela, zhyne ľudstvo. Keď pred vyše polstoročím vyslovil túto výstrahu fyzik Albert Einstein, včely si - ak nie v Amerike, tak na Slovensku - žili ako v rozprávke.

Ešte sa iba začínala drsná industrializácia krajiny a poľnohospodárstva. Dnes vo svete opäť cítujú Einsteina, ale v krajine Tisícročnej včely vládne mierny optimizmus.

Vedci Tatiana Čermáková a Ján Kopernický skúmajú život a prínos včiel pre Slovensko

„Včely oznamujú dobrú správu. Slovenská príroda sa pomaly uzdravuje,“ zhodujú sa vedci Ján Kopernický a Tatiana Čermáková, ktorí v Ústave včelárstva v Liptovskom Hrádku desaťročia skúmajú život a prínos včiel pre Slovensko. Každému dospelému odporúčajú denne dve polievkové lyžice medu. Na dobrú náladu, proti stresu, jednochupe pro zdravie.

Ondedho vraj vyhnúť včely. Máme si rýchlo nakúpiť väčšie zásoby medu, aby sme nezabudli, ako chuť?

Ján Kopernický: Aspoň jeden pohár medu v jednej domácnosti, by mal byť vždy. Med nie je obyčajné sladidlo, ale liek. Nuž a včelkam, ktoré ho vyrábajú z nektáru kvitnúcich rastlín, zdá sa, bliká po rokoch úpadku svetielko na konci tmavého tunela. Spomedzi okolitých štátov dochádza na Slovensku najmenej k hromadným výpadkom včelstiev.

Prečo?

Mnoho aj preto, že čoraz viac včelárov včas reaguje na prvé príznaky oslabnutia včelstiev, ktoré vešťa choroby. Slovenskí včelári sa začali viac vzdelávať a, chvalabohu, ľudia prichádzajú na chuť pravému medu. To je vari najdôležitejšie z hľadiska budúcnosti.

Je Slovensko ostrovčekom uprostred Európy, kde je situácia lepšia ako inde?

Lepšia je v tom, že sme si uchovali v porovnaní so západnou Európou bohatšíu kvetenu. Včely majú možnosť získať pestrejšiu potravu od jari do konca leta. V tom je rozdiel medzi Slovenskom a niektorými veľmi vyspelými krajinami. Majú úhladné, dobre obrozené polia, ale rastie na nich niekoľko plodín a včely sú odkázané na „monodietu“. Tá nikomu nechutí, ani ľuďom. Za posledných dvadsať rokov sa na Slovensku zlepšila kvalita životného prostredia. Poľnohospodári používajú menej hnojív a pesticídov ako v iných

vyspelých krajinách EÚ. Máme nižšie úrody, ale pôda a rastliny sa uzdravujú, a to včelám prospieva.

V USA prevládajú včely na tisícikilometrové vzdialenosti, aby napríklad v Kalifornii opelovali obrovské ovocné plantáže. Nehnú včely pre stres z prepravy i monodiety?

V štátoch, kde sa včely využívajú ako silný faktor zvyšovania úrody a nehládajú sa na to, aby nosili do úľov peľ a nektár aj z ostatných rastlín, nepodliehajú obrovskému stresu len včely, ale celé životné prostredie. Rozľahlé územia sú obsiate sójou, vysadené mandľovníkmi, broskyňami, jablňami. Pôvodná flóra bola od základu zmenená a včely prišli o prirodzenú potravu, ktorá v týchto lokalitách kedysi bola. Tu treba hľadať zárodok apokalypty civilizácie, na ktorú upozorňoval Albert Einstein. Hoci bol fyzik, uvedomoval si, že prírodu netvorila len kultúra, ale aj voľne rastúce rastliny. Dnes ľudia opäť vyhľadávajú na rôzne zdravotné neduhy liečivé rastliny, celkom prirodzene ich k zdravému životu potrebujú aj včely.

Ak okolo nás bzučia včely, žijeme v zdravom prostredí?

Hojnejší výskyt včiel naznačuje, že územie si zachováva pôvodnú flóru. Včely priaznivo pôsobia na krajinnotvorbu. Ich zásluhou pôvodné bioceózy zostávajú také, aké boli v minulosti. Tam, kde je veľa priemyslu, chémie, žije menej včiel či nijaké. Mnohé rastliny prestávajú rásť a znižuje sa biodiverzita daného územia, krajina chudobne a chorľavie.

Nepreháňate?

Tatiana Čermáková: Každá jednostrannosť škodí, vo výžive ľudí aj včiel. Už aj slovenské poľnohospodárstvo ovládli „žlté monokultúry“. Lány repky či slnečnice sú síce výdatným zdrojom potraviny pre včely, ale zantne menia tvár krajiny a podmienky na život nielen včiel, ale aj poľnej zveri. Našťastie polovicu Slovenska tvoria horské a podhorské oblasti. Mnohé lúky sa nekosia, nepasú sa na nich ani čriedy dobytky a oviec ako kedysi. Zato rastliny dosahujú kvetovú zrelosť a majú dobrú skladbu výživného peľu. Aj preto máme vysokú kvalitu medu.

Ján Kopernický: Určite lepšiu ako pred dvadsiatimi rokmi. Autá už nespajúť olonaty benzín, ktorý škodil včelám. Spaliny z výfukov áut sadali na kvety rastlín a stromov pozdĺž ciest a včely s peľom prinášali do úľov aj olovo. Toto nebezpečenstvo našťastie pomínulo.

Ak sa už ani pod Tatrami nepestujú tradičné zemiaky či modrasto kvitnucí lan, ale kríklavo žltá repka, môže za to ekonomika. Farmári pestujú to, čo ich uživi. Je to tam niečo zlé?

Tatiana Čermáková: Slovensko je už presýtené niektorými plodinami. Poľnohospodári si uvedomujú, že nemôžu dlhodobo pestovať rok čo rok na tých istých poliach jednu a tú istú plodinu. Najlepší agronómovia sú včelári. Tí vedia, že veľké plochy sa opláti rozparcelovať, rozčleniť hony remízkami, zara-

dif do osevného postupu viac plodín. Vmeľ by pomohli úhory, nezabráňané, ale samozrejme nezaburinené úvrata. Nie je to krok späť, ale vpred smerom k väčšej biodiverzite územia a stabilite krajiny. Nehovorím to ako včelárka, ale ako biológ, človek, ktorý túži po dobre spravovanej krajine.

Polnohospodári menej hnoja i postrekuju ako pred dvadsiatimi rokmi. Logika praví, že včel by malo byť viac. V skutočnosti ich je menej. Prečo?

Všetko je trochu zložitejšie. Ani v živote neplatí vždy priama úmera rovnako ako vo včelárni. V roku 1990 bolo slovenské včelárstvo s počtom 470-tisíc včelstiev na vrchole. V súčasnosti máme síce „len“ 250-tisíc včelstiev, ale oproti ostatným krajinám sme na tom pomerne dobre.

Menej, a predať dobre? Prečo?

Ján Kopernický: Samozrejme, že by sme boli radi, keby sa chovalo viac včiel. Stále však máme dobrú zavčelenosť územia. Kým vo Veľkej Británii, v Nemecku či Holandsku pripadá na jeden štvorcový kilometer pol včelstva, na Slovensku je to päť včelstiev.

Aká je ideálna zavčelenosť územia?

Takých 350-tisíc včelstiev by bol pre Slovensko akurátny počet. Máme síce o 100-tisíc včelstiev menej, ale to preto, že dochádza k prirodzenému generáčnemu úbytku včelárov. Po rokoch tápania sa zaujímajú o včelárnenie mladí ľudia a stredná generácia, príslušníci ktorí ešte pred pár rokmi vôbec nezaužívali o chove včiel. Teraz akoby ľudia zareagovali na prudké zmeny, ktorými prešla spoločnosť, a začali doceňovať chov včiel. V situácii, keď na vidieku niel veľa práce, ju včely a výroba nielen medu, ale aj ostatných včelích produktov ponúkajú.

Je včelárstvo záležitosťou staršej generácie alebo sa už omladzuje?

Tatiana Čermáková: Našťastie sa omladzuje. Teším sa, že medzi včelárskou pospolitou stretávame naozaj mladých ľudí. Kým ešte pred desiatimi rokmi sme včelárov vo veku 45 rokov považovali div nie za mladfčov, dnes sa o štúdiu včelárstva hľasia aj tínedžeri. Na nedávno otvorenej Strednej odbornej škole pod Bánošom v Banskej Bystrici však prevládajú ľudia, ktorí na včelárnenie dozreli po vlastnej úvaha. Sú tu dvadsiatnici aj päťdesiatnici či šesťdesiatnici a čoraz viac žien.

Čo prítahuje ženy k včelárstvu?

Ján Kopernický: Dnes sa veľa hovorí o správnej výžive, o tom, ako si predĺžiť život a krásu. Ukazuje sa, že Slovensky sú bystré a podnikavé. K včelárstvu ich táhá intuícia i okolnosti. Mnohé dievčatá či ženy zdedili včelárstvo starých rodičov, ba niektoré v ňom ako Magda Krnáčová z Hrkovic uvideli novú životnú šancu. Včely sa im stali jednoduchou zmyslom života.

Aké veľké včelie hospodárstvo uživi jednu rodinu?

Nuž na to, aby mohla jedna rodina žiť

z práce včiel, treba mať aspoň 250 až 300 úľov. Už vznikli rodinné farmy, ktoré slušne prosperujú. Povedzme Jozef Voľanský pri Bardejove, výrobcu skvelého medovicového medu, ktorý získal ocenenie vo francúzskom Montpelieri. Začiatky bývajú ťažké, jeden včelár úľ vyjde na 60 eur, ale v banskobystričkej škole, kde ľudia získajú medzinárodné platný včelársky certifikát, učíme ľudí aj písať projekty, aby sa mohli uchádzať o podporu z európskych fondov. Nič nie je zadarmo, ale húževnatosť bývajú úspešní.

Na Slovensku už po mene poznáme výborných vlnárov. Ale včelári žijú v anonymite. Prečo sa viac nehovori o takých skvelých včelároch, ako je napríklad Jozef Paulen z Horných Chlebian?

Pretože o mede sa toľko nepíše a nehovorí ako o víne. Pritom máme desiatky včelárov, ktorých medotetky môžu kvalitou a ponukou medov soperiť s najlepšími vínotekami. Mnohí ľudia sa už vyznajú v odrodových vínach, ale o tom, že máme aj vynikajúce jednodruhové i zmiešané medy, veľa nevedia. Med rozlišujú ako víno pred dvadsiatimi rokmi. Vtedy poznali len biele a červené, sladké a kyslé. A z medu dnes rozoznávajú možno repkový, agátový, kvetový, medovicový. Ale čím sa ktorý vyznačuje, to väčšine uniká.

Ako vás počívam, dostávam chuť urobiť si malú zbierku medov, takpovediac na každú príležitosť. Aké by v nej nemali chýbať?

Tatiana Čermáková: Určite by v komore mal byť pohár repkového, medovicového, agátového medu. Nepodceňujeme zmiešané kvetové medy. Včely opelia tisíce rastlín s pestrým zastúpením pelových zŕn. Tie obsahujú aminokyseliny, ktoré sú veľmi výživné aj pre človeka. Okrem toho nektár z viacerých rastlín obsahuje množstvo aromatických látok, ktoré pozitívne ovplyvňujú chuť a vôňu medov.

Načo sú dobré kvetové medy?

Odporúčam ich na liečbu prechladnutí. Čajú dávajú výbornú arómu, obsahujú vo vyššom množstve niektoré minerálne prvky podobne ako vysoko cenené medovicové medy, v ktorých sa nachádza napríklad draslík. Tieto medy pomáhajú srdciarom.

Ján Kopernický: Typický kvetový med je repkový, ktorý mužov vzpruží pri liečení prostaty.

Tatiana Čermáková: Repkový med obsahuje veľa aminokyselín a ďalších cenných látok rozpustených v nektári repky. Tento med uľahčuje prekonávanie dlhotrvajúcej stresovej situácie, uvrhňuje uzdravenie po dlhotrvajúcej chorobe. Za všetko môžu pelové zrná, ktoré sú nosičmi vzácnych aminokyselín.

Medovicový med býva najdrahší. Pohár stojí od šesť do deväť eur? Čím je vzácny?

Ján Kopernický: Tento med je ukázkou zložitých vzťahov v prírode. Vo vzácnych jedľových lesoch parazitujú na ihličí jedľí vošky. Živá sa ich štavou a včely zbierajú výlučky vošiek. V úli vyrobila med, ktorý, obrazne povedané, vonia jedľou a lieči čistým ovzduším, v ktorom vznikol. Odporúčam ho konzumovať najmä pri prechode zo zimy do jari, z leta do jesene, keď sa mení počasie v priebehu dňa.

Južné Slovensko vonia agátmi i lipami a v lete ho zláti snečnice. Všade bzučia včely. Aké sú tieto medy?

Tatiana Čermáková: Výborné. Agátový med by mali jesť ľudia so zvýšeným obsahom cukru v krvi, pretože obsahuje viac ľahšie stráviiteľnej fruktózy. Je vhodný pre diabetikov, pokiaľ si nevyžadujú inzulinovú liečbu. Zmesový agátovo-lipový med má lahodnú chuť, možno ho využiť v teplej kuchyni.

Aj pri výrobe medovníkov?

Ján Kopernický: Nie, radšej pri úprave mäsa. Najlepší med na medovníky je aj kvôli aróme snečnicového medu. Snečnice majú tiež veľa pelových zŕn rovnako ako zlatobyl kanadský. Med z tejto liečivej rastliny je vhodný pri liečení hemoroidov.

Plati, čím je med drahší, tým je lepší?

Tatiana Čermáková: To, či cena medu odráža kvalitu medu, je diskutabilné. Ak včelár nepokazí med počas spracovania, získa kvalitný med. Včela nevytvorí zlý med, včela na rozdiel od ľudí nepozná nepodarok. Je nadovšetko spoľahlivá.

Na policiach obchodov vidám medy s nejasným označením pôvodu – vyrobené v krajinách Európskeho spoločenstva. Nie sú takéto medy potenciálnymi zdrojmi alergických ochorení?

Tatiana Čermáková: Ak si môžem vbrať, potom vždy med pochádzajúci zo Slovenska. Slovenské medy sú vytvorené z pelu a nektáru u nás rastúcich rastlín, na ktoré je náš organizmus zvyknutý. Neobsahuje pelové zrná exotických rastlín. Nie je teda predpoklad, aby sa u ľudí vyvinula alergická reakcia na takýto med.

Ochorel už niekto na med cudzokrajného pôvodu?

Je to zriedkavé, ale mali sme prípad, keď po konzumácii medu z obchodnej siete nastala silná alergická reakcia u desaťročného chlapca. Pelovú analýzu tohto medu sme zistili, že bol pripravený z rastlín netyppických pre územie Slovenska.

Bolo by správne, aby na medoch bola vyznačená krajina pôvodu? Veď inak je to anonymný produkt.

Nie je správne, je to priam žiaduce! Ale dosiahnuť zmenu nie je jednoduché. Súčasná legislatíva pripúšťa homogenizáciu medov. Obchodné medy sú homogenizované medy, a to vo veľkých šaržiach. Homogenizuje sa nielen v zahraničí, ale aj na Slovensku. Miesajú sa spravidla lacné dovozové medy.

Ján Kopernický: Vozový vravia, nedajte sa zmiasť nízkymi cenami medu, planou reklamou. Na Slovensku máme kvalitné zdroje nektárovej i medovicovej zŕňky, sú z nich pre nás najzdravšie medy a pre náš organizmus najvhodnejšie. Nekupujte med tam, kde nie je zabezpečená identita – pôvod medu. Nákupy medu pri cestách, super lacné medy v supermarketoch skrývajú riziká. Netreba sa do nich púšťať.

Prečo je také ťažké zmeniť európsku legislatívu o označovaní pôvodu potravín?

Tatiana Čermáková: Pretože ide o miliardový biznis, v ktorom víťazí lobbing obchodníkov nad argumentmi vedcov. Na dovoze medu z tretích krajín sa dobre zarába.

Ľudia i celé štáty sa učia až na svojej škode. Súčasná označovanie vyhovuje Nemecku, keďže dováža veľa medu. Ale možno aj v dôsledku potravinových škandálov, ktoré Nemci prežili v tomto roku, dozrievajú politické podmienky na zmenu legislatívy.

Pozrieme sa do vlastného hrnce. V ošatom čase počúť: Kupujte si med od slovenských včelárov. Dodržiavajú všetečné zásady fair play? Neliečia včely antibiotikami, používanie ktorých vyčutá aj ázijským či juhoa-merickým včelárom?

Ján Kopernický: Riziko používania antibiotík nemožno absolútne vylúčiť. Objavujú sa nové choroby včiel. Tzv. nezmatózu spôsobuje nie pôvodný, ale iný patogén. Nosma cerana, ktorý sa predtým vyskytoval v Ázii. Prostredníctvom včely východnej sa dostal do Európy aj na Slovensko. Niektorí včelári v panike pred chorobou sú ochotní použiť na záchranu včiel aj antibiotiká, ktoré sú na Slovensku zakázané.

Existuje iný účinný spôsob, ako včely vylúčiť?

Treba použiť liečivá s inými účinnými látkami, ktoré pôsobia rovnako efektívne ako antibiotiká a pritom sa zachováva zdravotná neškodnosť a kvalita medu.

Kolko je porušení do roka?

Len málo, možno ich zrátať na prstoch jednej ruky. Našťastie ide o zriedkavé prípady. Ale možno aj preto, lebo na dôslednejší monitoring chýbajú peniaze. Kontroly sa robia náhodne, a keď sa zistia rezíduá nežiaducich látok, včelár platí všetky náklady spojene analýzou. Jeden rozbor vyjde na 700 eur.

Neboľo by dobré okrem hmotného postihu zverejňovať mená nepoctivých včelárov? Bol by to možno ešte väčší stres ako finančný postih.

Včelárske združenia sa o to snažili, ale je dosť komplikované dokázať, že medy boli narušené priamym zásahom včelára a neboli kontaminované nejakým iným spôsobom. Ak sa totiž včely napijú včedy, ktorou sa napájajú zvieratá liečené antibiotikami, nemožno vylúčiť, že by sa takáto látka mohla doniesť aj do úľa. U kurčiat je povolené v niektorých prípadoch liečenie antibiotikami.

Nespoliehajú sa včelári na to, že vedľá nma neprihltia?

Tatiana Čermáková: Neodporúčame to nikomu. V slovenských laboratóriách sú prístroje, ktoré dokážu odhaliť nežiaduce látky v mede aj pri extrémne nízkej hladine – až desať na mínus deviatu. Obcovsa s čertom sa neoplatí, dobré meno je hodné viac ako riziko.

Včely prekvapujú vysokou organizovanosťou svojho spoločenstva. Čo by si mal človek zobrať za vzor?

Ján Kopernický: Ľuďo od nepamäti udivovala hierarchia vládnuca vo včelom úli. Celé spoločenstvo riadia feromóny. Sú to ľahko prchavé látky, ktoré vylučujú včely. Prostredníctvom feromónov si odovzdávajú všetky potrebné informácie. O ceste za potravou, o ohrození. Človek by si mal brať príklad z disciplinovanosti a súdržnosti úľa. Keď je včelstvo ohrozené, včely sa spoločne bránia pred nepriateľom. Keď nastane čas zŕňky,

sústredí sa včelstvo na zber peľu a nektáru, aby získalo dostatok potravín, ktoré ponúka príroda. Keď je včelstvo choré, včely sa usilujú zdroj náklady zneškodniť, či už zapropolisovaním alebo vynášaním chorých lariev. Dost príkladov pre celú ľudskú spoločnosť i jej najmenšiu bunku - rodinu.

Prežije včela a my spolu s ňou najbližšie storočie?

Tatiana Čermáková: Ak si chceme zachovať všetky rastlinky, vône a farby Slovenska, musí včela prežiť. Je to veľmi dôležitý opeľovač, a to nielen poľnohospodárskych plodín, ale aj inej entomofilnej (hmyzomilnej) flóry. Ako žijú včely, tak žijeme aj my, ak včely chradnú, vravia ľuďom, že voda, pôda a rastliny sú choré. Ak prosperujú, máme sa dobre spolu s nimi.

Naozaj? Mnohí sa panicky boja uštipnutia. Dostávajú alergie, omdlievajú... Zato včelárom vraj predlžujú život.

Ján Koperňický: Je to pravda. Pretože včelí jed zvyšuje imunitu. Väčšina včelárov sa dožíva vysokého veku. Do roka pri prehladkach včelstiev utržím päťsto, možno aj tisíc bodnutí. Občas zahreším, ale rýchlo sa upokojím. Nemávam žiadnu alergickú reakciu. Uštipnutie beriem ako horký, ale dobrý liek. Verím, že mi včielky predlžia život.

Aj vás dopichajú včely, pani doktorka?

Tatiana Čermáková: Pravdaže, každému včelárovi sa ujde nejaké žihadlo. Inak jedná praktická rada: Ak vás bodne včela a miesto vpichu začervenie, opuchne a pociťujete bolesť, ide o normálnu reakciu. Organizmus sa bráni proti včelíemu jedu. Ale ak človek pociťuje dýchacie problémy, je mu zle a upadá do mdlôb, zmocňuje sa ho alergia a treba vyhľadať lekársku pomoc.

Radšej poraďte, ako neodrážať včely.

Je to jednoduché, netreba používať ťažké parfúmy, dezodoranty a inú aromatizovanú kozmetiku. V blízkosti včiel sa neodporúča prudko gestikulovať, správajte sa pokojne, aj včely zostanú pokojné a nezaútočia svojimi žihadlami. Inak včelí jed je čoraz viac súčasťou liekov modernej medicíny.

Čo sa nám lieči?

Napríklad degeneratívne nervové ochorenia. V USA sú kliniky, ktoré využívajú včelí jed na stabilizáciu Parkinsonovej choroby alebo Alzheimerovej choroby či sklerózy multiplex.

Budeme zdravší, ak sa z nás stane medový národ?

Nielen zdravší, ale aj bohatší. Dáme zarobiť slovenským včelárom, upevníme si zdravie, zjemeňme pleť a krajina bude naozaj kvitnúť a rodiť viac ovocia či zeleniny. Na to treba zjesť denne dve polievkové lyžice medu. Dosiaghl by sme tak oveľa vyššiu spotrebu, ako uvádza súčasná štatistika – len 300 gramov medu ročne na hlavu. A hoci je to podľa našich odhadov po zarataní spotreby všetkých včelárskych rodín asi dvojnásobok, aj tak je to menej ako v Nemecku, kde zjedia až 1,3 kilogramu medu ročne.

RR SV

Zdroj: www.povinda.sk

Včelári odháňajú medvede aj ľudskými vlasmi

Kvalita tohtoročného medu by na hornej Nitre mala byť veľmi dobrá, aj keď počasie bolo premenlivé.

Maškrtné medvede, lacný med zo zahraničia, vrtochy počasia, ale aj cestný zákon trápi včelárov na hornej Nitre. Napriek tomu sa svojej záľube venujú a prednedávnom sa verejnosti aj pochválili medom, ktorý vyprodukovali ich včely.

„Ten tohtoročný je u nás v regióne vysoko kvalitný. Výborný je agátový, lipový aj medovicový,“ zhodnotil dlhoročný včelár Jozef Kotian z Prievidze.

Na výstave mali možnosť návštevníci ochutnať takmer číry agátový med, ale aj kvetový, lipový alebo pochádzajúci z ihličnatých stromov.

Aj včely sú nervózne

Kým sa však na našom stole ocitne med, musí prejsť dlhou cestou a neraz aj doslova.

„Cestujeme s našimi úľmi na polia, k lešom, lúkam a občas aj mimo náš okres. A to je problém. Nový cestný zákon neumožňuje všetkým našim vozidlám, na ktorých sa pre-

Nie je med ako med

Včelárstvu sa venuje od štrnástich rokov, keď ho k tejto záľube priviedol otec.

„Kto sa chce včelám venovať, nestačí len chuť a záujem, potrebné sú aj vedomosti, skúsenosti a veľa času, pretože sa o ne treba stále starať,“ povedal 78-ročný dýchodca.

Výsledkom práce včelárov je med a ďalšie produkty včiel. Práve tohtoročný sladký med mohli ľudia ochutnávať na výstave, ktorú pripravil Regionálny spolk včelárov Slovenska Kolomana Novackého v Prievidzi.

„Ľudia vedia veľmi málo o včelárstve. Med síce konzumujú, ale neraz ani netušia, či je kvalitný alebo nie. Chceli sme im predstaviť náš slovenský med, ktorý je vynikajúci a predovšetkým zdravý,“ vysvetlil predseda spolku Jozef Pačír.

Upozornil, že lacné produkty zo zahraničia označené ako med, neraz ani medom nie sú. *„Zákazníci by si mali všímať, či pod veľkým nápisom med nie je menšími písmenami dopísané napríklad umelé sladidlo.“*

sívame, jazdíť po diaľniciach a cestách prvej triedy. Sme v tomto smere obmedzení,“ spomenul jeden z problémov, ktorý trápi včelárov, Jozef Kotian.

Posťažoval sa aj na medvede, ktoré pri hľadaní potraviny neraz zablúdia aj k úľom.

„Pred rokom aj mne medveď rozhádzal desať včelích rodín a rozbil maringotku. Preto je dobre mať ju celú oplechovanú. Chrániť pred touto šelmou sa dá tiež rôznymi odpuďzovacími prostriedkami a podľa jednej „babškej“ rady som skúšal okolo úľov rozmiesť aj ľudské vlasy,“ prezradil skúsený včelár.

Nevyšpatelne do života včiel a ich práce zasahuje počasie. Pokiaľ je dlho nepriaznivé, sú nervózne a aj viac štipu ľudí.

Toto leto u nás nie je najideálnejšie. Znáška včiel už pomaly na hornej Nitre skončila a aj napriek vrtochom počasia med je kvalitný. Včelári dúfajú, že to ocenia aj konzumenti a nebudú preferovať med zo zahraničia.

Spracoval Mgr. František Geleta

Zdroj: <http://prievidza.sme.sk>